

KVINDEMUSIKKEN OG MEDIERNE

af Bodil Jørgensen

Ethvert kvindeinitiativ og større kvindearrangement står over for at skulle løse problemet omkring sit forhold til en mandsdomineret, oftest borgerlig presse. Spørgsmålet, om det overhovedet er muligt at sikre sig en rimelig behandling i medierne, og i så fald hvordan, er yderst aktuelt, når vi ser på pressens dækning af kvindemusikken i almindelighed og kvindemusikfestivallen i særdeleshed.

Kvindemusikkens vel allervigtigste funktion er at medvirke til at nedbryde kvinders traditionelle rolle som passive lyttere til mænds musik eller, i bedste fald, som reproducerere af mænds produkter. Den forsøger i stedet at finde nyt musikalsk udtryk for kvinders egen identitet gennem en musikalsk praksis, kvinder selv udvikler, gennem gensidig støtte og udveksling af erfaringer.

Kvindemusikken og medierne: Mediernes kvinde-ideologi

Imidlertid er den overvejende grund til, at den borgerlige presse er interesseret i projekter som en kvindemusikfestival i det store og hele hverken interesse for de nye musikalske, politiske eller kvindepolitiske ansatser, der ligger heri, men tværtimod det faktum, at kvinder er "godt stof", som kan bruges til en "god historie". Og dette gælder ikke mindre, når det drejer sig om kvindebevæg-

elsens gentagne succes med at samle tusindvis af kvinder til store arrangementer uden mænd. Dette er på den ene side et ophidsende og pirrende og på den anden side et foruroligende og farligt område for medierne og deres mandlige kunder. Derfor sælger det på den ene side godt. Men derfor kræver det på den anden side, fordi det er så farligt, en ideologisk bearbejdning: Til syvende og sidst har medierne kun interesse i at bekræfte og cementere det kvindebillede, som er skabt af et mandsdomineret kapitalistisk samfund, som gør den økonomiske spekulation i kvinden mulig. Kvindekampen med udviklingen af kvindemusikken er nok spændende stof, og kvinder sælger som sagt altid godt; men kampen skulle på den anden side nødig gå hen og få konkrete konsekvenser for samfundet med dets kønsrollemønstre, endsige for samme samfunds medieverden. Man(d) modarbejder naturligvis ikke sine egne interesser ! - og disse forudsætter bl.a., at kvinderollen og kvindebilledet ikke ændres fundamentalt. Det kapitalistiske mandssamfund og dets medieverden hænger tæt sammen og betinger gensidigt hinandens eksistens, hvilket altid tydeligt vil afspejle sig i den måde, de behandler deres stof på. Et eksempel på en af de måder, pressen således bearbejder kvindestoffet på, er Politikens fremstilling af kvindemusikfestivallens arrangører som en flok principfaste kvinder, der var totalt ligeglade med mand og børn, som de kynisk lod i stikken.

Formålet var naturligvis at gøre kvindebevidste kvinder til afskrækkende "u-kvindelige" ekstremer, idet læseren formodes at have det traditionelle billede af den "ideelle kvinde" i baghovedet. - I andre tilfælde fremviste man de kvindelige musikere i god overensstemmelse med modellen for lækre seksualobjekter, der "kan noget mere" (kvinder med stortrommer eller store blåseinstrumenter viser sig f.eks. at være et yderst godt blikfang).

Det kvindebillede, medierne har og til stadighed slår fast hos deres konsumenter, er kort sagt lige præcis det kvindebillede, den nye kvindebevægelse har gjort helt op med og nu forsøger at bekæmpe med alle midler. Det er denne kendsgerning, der skal ses som baggrund for kvindebevægelsens store mistænksomhed over for pressen — en mistænksomhed, som den iøvrigt deler med andre venstrefløjsgrupper samt med mindretalsgrupper.

Resultatet af den borgerlige presses holdning er i sin yderste konsekvens, at der sker en direkte modarbejdelse af den nye kvindebevægelses virkelige anliggende, der, trods alle løfter og forsikringer, tværtimod ofte forvrænges til direkte ukendelighed i pressens gengivelse og videreformidling ud til den brede befolkning.

Konsekvensen af den her skitserede interesse modsætning har i mange tilfælde været en afvisning fra kvindebevægelsen af overhovedet at samarbejde med pressen under de sædvanlige betingelser (d.v.s. på pressens præmisser), hvilket i praksis har betydet, at kommunikationen i lange tider har været så godt som afbrudt.

Det er klart, at hvad der her er sagt om den borgerlige presse og dens interesser, lægger op til, at et samarbejde mellem den progressive del af pressen og kvindebevægelsen til gengæld turde være

mulig og ønskelig; for selv om også venstrefløjen er stærkt mandsdomineret, så har den hverken økonomisk eller ideologisk interesse i at føre en kvindeundertrykkende politik frem i sin presse.

Et typisk udtryk for den måde, den progressive del af pressen behandler kvindemusikken på, er, at man lader kønsrollebevidste kvinders røster komme frem i offentligheden — ikke de professionelle musik anmelderes. D.v.s., at man har valgt at se kvindemusik under synsvinklen "kvindepolitisk emne" snarere end under synsvinklen "musikemne".

Ved kvindemusikfestivalen havde arrangørerne imidlertid deres egne indlæg både i "Information" og i "København", således at begge synsvinkler var dækket ideelt ind. "Politisk Revy" havde et solidarisk indlæg, skrevet af en "menig" kvinde og ikke-musiker i overensstemmelse med den ovenfor beskrevne tendens i venstrefløjspressen til snarere at se kvindemusik som kvindesag frem for som musik.

Det kan således konkluderes, at kvindebevægelsen i den progressive del af pressen trods alt har mulighed for selv at komme til orde uden at der sker en direkte ideologisk bearbejdning af den. Samtidig viser venstrefløjens mediepolitik over for kvindebevægelsen tydeligt venstrefløjens tendens til en opsplitning mellem den kvindepolitiske sag på den ene side og alle andre sager på den anden. Med denne opsplitning, som hører til blandt det borgerlige gods, der er vandret direkte over i venstrefløjen, er vi inde på det omfattende spørgsmål omkring socialismeopfattelse : Kan man tale om ægte socialisme, hvor kvindefrigørelsen ikke er totalt integreret i den samfundsmæssige frigørelse som helhed ? Er det overhovedet muligt at skille kvindekamp og klassekamp ad ? Og hvad betyder en sammentænkning af disse to størrelser ?

Kvindemusikken og medierne: Mediernes opfattelse af musikalske (kunstneriske) værdier

Interessekonflikten mellem pressen og kvindebevægelsen går langt dybere end til at være en konflikt omkring en solidarisk dækning af kvindepolitiske arrangementer og et solidarisk kvindebillede, hvilket netop bliver tydeligt, når vi ser på venstrefløjspressens måde at forholde sig til kvindemusikken på. Den nye kvindebevægelses idealer og værdier, som kvindemusikfestivallen også havde valgt som sit mål at arbejde efter, er af så radikal politisk (samfundsændrende) karakter, at de er umulige uden videre at gøre forståelige for og bringe videre ud gennem en samfundsinstitution som pressen, hvis sociale organisering af sin arbejdskraft (strukturen på arbejdspladsen og måden at arbejde sammen på) er et ægte udtryk for det kapitalistiske samfund, og det gælder ligegyldigt hvilken politisk linje der køres efter. - Kvindemusikkens definition af, hvad musikalsk værdi er, er ganske vist ikke entydig. Der lægges forskellig vægt på de rent musikalske, politiske eller kvindepolitiske aspekter. Men en karakteristisk fællesnævner for det grundlag, som den nye kvindemusik er startet på, er troen på kvinders skabende evner : At der ligger et fantastisk produktivt potentiel gemt hos kvinder, hvilket blot er undertrykt gennem århundreders opdragelse til, at kvinder ikke "kan" noget selv. (Eller det, vi "kan", har ingen "værdi"). Dette potentiel er det imidlertid kvindernes egen sag at hente frem og udvikle fra grunden af, medmindre undertrykkelsen skal fortsætte i form af kravet om professionalisme og individuelle kraftpræstationer. Det er vigtigere, at kvinder prøver at være tro mod sig selv, lytter til sig selv og hinanden og ad den vej prøver at forstå og finde musikalsk udtryk for egne erfaringer og egen vir-

kelighed. Men dette mål betyder i virkeligheden en nedbrydelse af opsplittningen mellem musikkens udøvere, de professionelle musikere, og musikkens passivt lyttende konsumenter, det traditionelle koncertpublikum, ja, overhovedet mellem kunstnere og kunstkonsumenter. Ligeledes betyder det et forsøg på at nedbryde myterne omkring den individuelle toppræstation, som samfundets organisering ellers lægger op til. Den individuelle toppræstation "af klasse" som noget værdifuldt i sig selv stilles over for alternativet : Samarbejde mellem professionelle og amatører, mellem musikere og publikum, publikums aktive inddragelse i og medvirken i musikken, samt opfordringen til alle om at udfolde sig kunstnerisk/musikalsk. Idealet er kollektive arbejdsprocesser på alle planer som noget værdifuldt i sig selv, idet dette alene udvikler kvinders erkendelse af sig selv og hinanden. Erfaringen af denne kløft mellem nye (kvinde)politiske værdier og pressens indstilling til musik som noget, der dækkes ved fokusering på stjernernes individuelle præstationer, er også i høj grad den nye kvindemusiks. Det spørgsmål, der herefter rejser sig, er imidlertid ikke blot det negative: Hvordan kan kvindebevægelsen, herunder kvindemusikken, komme igennem de bestående medier uden at blive misbrugt og røvdendt? - Bag åbningen af kvindemusikfestivallen for pressedækning lå selvfølgelig et håb om trods alt at få kontakt med et bredere publikum, end festivallen umiddelbart selv kunne nå. Spørgsmålet lyder derfor også: Hvordan kan kvindemusikbevægelsen gøre brug af medierne (og disses kvindelige medarbejderstab) for, i egen interesse, at få sine budskaber og sin musikalske praksis ud til et så bredt spektrum af befolkningen som overhovedet muligt? Kvindebevægelsens eksistens og stadige manifestation af, at det er muligt at arbejde for helt nye

værdier og principper for (kunstnerisk såvel som ikke-kunstnerisk) udfoldelse og arbejde, betyder at der også sættes spørgsmålstejn ved hele den traditionelle journalistik. Den er, i god overensstemmelse med principperne for arbejdets organisering i det borgerlige samfund, lagt 100 % til rette efter den mandlige, individuelle toppræstation, der forudsætter en kvinde til mad og børn, hjem og følelser, og hvis værdimålestok er professionalismen med de store enkeltpræstationer. Ikke blot gør disse arbejdsvilkår det materielt næsten umuligt for kvindelige journalister at overleve med deres integritet i behold. De gør det af samme grund umuligt at realisere nogen som helst form for alternativ, kønsrollepolitisk bevidst og frigørende presse. De går tværtimod udmærket i hak med de toppræstationer, man gerne vælger at fokusere på, det være sig de professionelle politikeres, eller - som aktuelt i denne sammenhæng - de professionelle musikeres, "stjernernes" - som de da også uden videre gør til målestok for vurderingen af kvindemusikken. Dette viser sig klart i den del af pressedækningen, der tilsyneladende har valgt at lægge mere vægt på kvindemusikken som en musikalsk frem for en kvindopolitisk begivenhed. Den "seriøse" del af denne (som bl.a. indbefatter Politiken, Berlingske Tidende, Information og MM) bedømmer netop "pigerne" ud fra nogle på forhånd givne "objektive" musikalske kriterier, så som teknisk beherskelse og de individuelle musikeres særlige indsats. Svarende her til, men på det rene sladrepresseniveau (Ekstrabladet, B.T., der fungerer som Politikens og Berlingskes komplementære, beskidte bagsider) sker der en fokusering på de enkelte udvalgte stjerners privatliv ("kendte folks liv"), således at Hos Anna pludselig gøres interessant p.g.a. Hanne Rømers fødsel, ligesom fødsels- og børneaspektet domine-

rer i Ekstrabladets omtale af gruppen. Desuden placerer frokostpressen dermed kvindemusikken under synsvinklen "den ideelle kvinde med mand og børn", ligesom samme to blade betoner gruppens optagelse af mænd (hvilket yderligere kvalificerer gruppen), samt deres formodede afstandtagen til Rødstrømpebevægelsen.

Under alle omstændigheder er der tale om en tilsnigelse fra pressens side over for kvindemusikken i det øjeblik man skaber stjerner og putter disse i nogle kasser, kønsrollemæssigt som musikalsk, som intet har med dens egne præmisser at gøre.

Sagen er, at intet medie bliver mindre kønsrollechauvinistisk af at åbne nogle spalter med særskilt "kvindestof", hvor én målestok gælder - kvindebevægelsens egen. Dette ændrer jo intet i medarbejdernes sædvanlige magtstilling og prioriteringer, hvor en anden målestok gælder - den traditionelle, hvilket viser sig, når man gør kvindemusik til musikstof snarere end til kvindestof. Uden en grundlæggende ændring i forholdet til kønsrollerne hos selve formidlerne ændres formidlingen heller ikke grundlæggende. Og dette indebærer en ændring af selve den journalistiske arbejdsplads, d.v.s. af arbejdsbetingelserne og arbejdsmåden.

Det betyder, at kønsrollediskussionen må tages med ind i medarbejderstaben, som må tvinges til at tage stilling til den i det daglige, eftersom den udfordrer hver enkelt personlig, som er bærer af (og videreformidler af) en traditionel kønsrolleideologi og -praksis samt en borgerlig individualisme. Kampmidlerne er her i første omgang kvindernes sædvanlige : Dannelse af kvindegrupper på arbejdspladsen, offentliggørelse af "private" erfaringer, etc.